

Anne Michaels: Routaholvi | Maailmankirjat

Risto Niemi-Pynttari

SUURI MENETYS TEKEE SINUSTA SIIRTOLAISEN

Kanadalainen runoilija ja romaanikirjailija [Anne Michaels](#) kertoo *The Guardianin* haastattelussa syyn siihen, miksi *Winter Vault (Routaholvi)* vei neljä vuotta. Hän halusi perusteellisen teoksen. Työn ohessa hän kirjoitti useita pienempiä teoksia, mutta ei julkaissut niitä koska *Winter Vault* vaatii oman tilansa. Romanin nimi viittaa paikkaan, jossa kuolleita on aikoinaan säilytetty jäätyneinä talven yli, ennen kuin sulan maan aikana heidät on haudattu. Routaholvit ilmaisevat kunnioitusta vainajille. Nimi viittaa myös kohtukuolemaan: odotusaikana Jeanin vauva kuolee ja hänen täytyy odottaa kuollut kohdussaan muutamia päiviä ennen sairaalaan pääsyä.

Ensin *Routaholvissa* kiinnittää huomiota suuret taustatapahtumat. On nuori pari, Jean ja Avery sekä heidän onnellinen avioliittonsa, on raskaus joka päättyy traagisesti. Taustalla siirretään valtavaa pyramidia: vuonna 1964 Abu Simbelin pyramidi puretaan ja rakennetaan uudelleen täsmälleen entisen kaltaiseksi. Averil on töissä siirtämisprojektissa. Jean ja Avernyn yrittävät vauvan menetyksen jälkeen palauttaa avioliittonsa entisen näköiseksi, mutta sen eläväksi saaminen on mahdotonta.

Romaanin lähtötilanne vaikuttaa ensin psykologiselta: henkilökohtainen suru ja avioliiton tragedia saa taustakuliselle egyptiläisen pyramidin. Vähitellen paljastuu, että romaani tutkii laajemmin kysymystä ihmisen surusta, kun päähenkilö Jean alkaa tajuta kuinka yleinen ja kaikkia koskettava on tuo menetyksen maailma. Hänen lisäksi monet muutkin yrittävät elää menetyksen jälkeen, eräänlaisena siirrännäisenä ja toipilaana uudessa maailmassa.

Lapsen menettämisen teema laajenee romaanissa kuin huomaamatta myös muihin menetyksiin. Läheisen tai kodin menettämisestä tulee eksistentiaalisen tilanteen tunnus. Suuren järkytyksen jälkeen, kun mikään ei palautettavissa ennalleen, ihmiset elävät menetyksen jälkeistä aikaa.

Routaholvia on kritisoitu epäuskottavasta runollisuudesta ja sentimentaalisuudesta. Tämä johtuu ehkä siitä, että teoksessa havainnot eivät eroa tunteista. Teoksen perusta on emootioilla kirjoitettu, neutraalia maailmaa ei siinä ole, vaan paikkoihin ja maisemiin, jopa esiinnsiin liittyy tunteita, joita kertoja kuuntelee.

Kirpputorilta saatu lahja, esimerkiksi, herättää toivoa, koska Jeanille se on entisestä maailmastaan irti reväisty esine, joka saa uuden mahdollisuuden. Jokainen asia siis kantaa kysymystä, jonka vallassa hän elää.

Romaanin tapa rakentaa jaksoja on runoudesta tutulla tavalla kokoelmamainen. Vain jotkut jaksot palvelevat juonta tai henkilöihahmon rakentamista, useimmin jaksot kirjoitet-

tu emootioiden logiikalla, niin että yksittäiset pienet havainnot nousevat keskeisiksi. Ilta-aurinkoon ulos pöydälle jäänyt kuppi saattaa huipentaa jonkun jakson. Tai puku päällä puistossa nurmella nukkuvan nuoren miehen sekä vanhan äidin asento saattaa nousta ilmaisemaan sitä mitä on olla siirtolainen. Tuo sana "siirtolainen", ilmaisee osuvasti irtoamista ja toiseen maailmaan siirtymistä, ja irrallisena nurmelle päivätorkuille asettamista.

Anne Michaels on isänsä puolelta puolanjuutalaista sukua, ja hän on käsitellyt samaa teemaa myös edellisessä romaanissaan. Anne Michaelsin äiti puolestaan oli kanadalainen luovan kirjoittamisen opettaja ja intohimoinen kotipuutarhuri. Romaanissa on loistavia puutarhakohtauksia, mutta myös ne on asetettu tarkasti palvelemaan pääteemaa. Päähenkilön äiti on kohtuuttoman intohimoinen puutarhansa kanssa, tämä johtuu siitä, että ensimmäisen puutarhansa hän menetti. Siksi hän on omistautunut toiselle puutarhalle.

Päähenkilölle puutarha muistuttaa äidistä, ja puutarhamuistot ovat täynnä rakkautta. "Jos äiti ei olisi kuollut, niin muistaisinko minä asioita näin elävästi?"

The Guardianin haastattelussa Michaels kertoo, että hän haluaa kirjoittaa muistoista, koska ne ovat tapa ottaa menneestä kiinni ja saada niihin hetkeksi kosketus. Muistojen tallentaminen ei ole Michaelsista kiinnostavaa, mutta kosketus muistoihin on elintärkeää. "

"Saatan vieläkin tuntea äidin käden omani päällä, peukalon peukalon päällä, ja kovan pienen siemenen kuin pillerin tai kiven minun peukaloni alla kun me työnsimme sen pehmeään multaan yhdessä."

Romaanin loppuosassa menetyksen teema palaa uudessa muodossa, kun huomion kohteeksi nousee Varsovan entisöiminen maailmansodan jälkeen. Ei ole sattuma, että Jeanin uusi miesystävä Lucjan on puolanjuutalainen, joka on menettänyt vanhempansa Auschwitziin, ja joka kammoksuu restauroitua Varsovaa. Se on aivan kuin entinen, ja siksi siellä on mahdotonta elää.

Lucjan elää Torontossa katutaiteilijana, ja hän näyttää Janille eräänlaisen sovituksen taideteoksessaan – ja sitten kun he tutustuvat, myös muuta. Lucjan on löytänyt ihmeellisen lauta-aidan, johon hän on onnistunut maalaamaan Lascauxin –luolamaalaukset, jonka osana ovat aitaan liimattujen ilmoitusten riekaleet ja muu aidan pinta.

"Katkenneet laudat, oksanreiät; lohkeillut maali, vanhojen julisteiden riekaleet, graffiti, naulankannat, halkeamat, niitit, kaikki ihmisten, sään, ajan kuluttamat jäljet oli otettu osaksi turkin, kavioiden, silmien, savien muotoa ja struktuuria."

Vanhaa ja rumana pidettyä pintaa käyttävä maalaus on Jeanille vastaus kysymykseen joka on vaivannut häntä lapsen menetyksestä lähtien.

Lucjan näyttää Jeanille Torontossa elämän jäljet ja kulissit:

Hän näytti "menetettyjen toiveiden paikkoja, arpien ja amputaatioiden paikkoja, tyhjiä tontteja ... Lucja on taitava tunnistamaan Hydra –talot, ympäri kaupunkia sijoitellut pienet sähkövoimalaitokset, joille on rakennettu juuri sen kadunpätkän talojen tyyliin sopiva valejulkisivu – ne olivat ulkoapäin täysin viattoman näköisiä taloja, mutta jos avasi etuoven, näkikin kaksi kerrosta kiiltäviä koneistoja, mittareita ja käämejä."

Näin siis kaupunki on täynnä sekä menetyksen merkkejä, kunhan osaa hakeutua kulissiksi rakennetusta maailmasta sivuun.

Anne Michaelsin romaani ilmestyi jo keuhätälvella 2010, silloin luin sen ensimmäisen ker-
ran, nyt syksyllä se on palannut mieleen eräänä vuoden parhaista käännöskirjoista. Hyvän
kirjan tavoin se on tyhjentyvätön, ja syvenee useampien lukukertojen myötä.

Anne Michaels *Routaholvi*, suom. Kaijamari Sivill, WSOY 2010